

KATERN

**Stichten, instandhouden
en opheffen scholen
primair onderwijs**

GEACTUALISEERD NOVEMBER 2024

www.poraad.nl

PORAAD

KATERN
INHOUD

A. STICHTEN NIEUWE SCHOOL.....	3
1. Voorwaarden/procedure stichten nieuwe school.....	3
2. Procedure van de aanvraag.....	9
3. Stichtingsnormen	11
B. OPHEFFEN SCHOOL.....	12
C. VERZELFSTANDIGEN NEVENVESTIGING (OF DISLOCATIE).....	17
D. OPHEFFEN NEVENVESTIGING.....	18
E. FUSEREN	19
F. VORMEN SAMENWERKINGSSCHOOL	20
G. OVERDRAGEN GEBOUWEN, TERREINEN EN ROERENDE ZAKEN EN TERUGSTORTEN NIET BESTEDE VERGOEDINGEN	22
H. OMZETTEN SCHOLEN	23
I. VERPLAATSEN SCHOLEN.....	24
J. SAMENVOEGEN	24

A. STICHTEN NIEUWE SCHOOL

1. Voorwaarden/procedure stichten nieuwe school

Sinds de **Wet meer ruimte voor nieuwe scholen** (2020) wordt niet langer gewerkt met een plan van scholen. Afgezien van het overgangsrecht voor de scholen die al op het plan van scholen waren opgenomen.

Voorwaarden aanvraag

De Wet op het primair onderwijs ("WPO") kent een nieuwe stichtingsmethodiek. Artikel 74 van de WPO bevat verplichtingen voor het voor bekostiging in aanmerking brengen van een nieuwe openbare of bijzondere school.

- Allereerst dient het bevoegd gezag bij de minister een aanvraag in voor bekostiging van een school. Deze aanvraag vermeldt of het openbaar of bijzonder onderwijs betreft en wat de beoogde plaats van vestiging van de school is.
- De aanvraag gaat vergezeld van:
 - een belangstellingsmeting als bedoeld in artikel 74a WPO (zie hierna);
 - een beschrijving van het voorgenomen beleid ten aanzien van de kwaliteit van het onderwijs dat binnen de school zal worden gevoerd, voor zover dit betreft de uitwerking van de wettelijke voorschriften voor:
 - de inhoud van het onderwijs, bedoeld in artikel 8 WPO, derde lid;
 - leerlingen die extra ondersteuning behoeven, bedoeld in artikel 8 WPO, vierde lid;
 - de inrichting van het onderwijs, bedoeld in artikel 8 WPO, eerste lid en een leerling- en onderwijsvolgsysteem als bedoeld in artikel 8 WPO, zesde en zevende lid;
 - de inrichting van het onderwijs, bedoeld in artikel 8 WPO, negende lid;
 - de inhoud van het onderwijs, die dekkend zal zijn voor de kerndoelen, bedoeld in artikel 9, en de referentieniveaus, bedoeld in artikel 2 van de Wet referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen;
 - de scheiding tussen de functies van bestuur en het toezicht daarop, bedoeld in artikel 17a WPO en 17b WPO en, indien toepassing wordt gegeven aan artikel 30a WPO, een beschrijving van de over te dragen taken;
 - een document waaruit blijkt dat de gemeente van de beoogde plaats van vestiging van de school, het samenwerkingsverband en de bevoegde gezagsorganen van de scholen en vestigingen binnen het voedingsgebied van de school zijn gevraagd om te overleggen over het voornemen tot het doen van een aanvraag om bekostiging op grond van artikel 4 van de Regeling voorzieningenplanning po 2021 ("Regeling"). De voorgestelde datum van het overleg dient te liggen in de periode van 15 september in het kalenderjaar voorafgaand aan de aanvraag en 14 september van het kalenderjaar van de aanvraag;

- een verklaring omtrent het gedrag afgegeven volgens de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens, die op het tijdstip van het doen van de aanvraag niet ouder is dan zes maanden, van de personen die het bestuur en het intern toezicht vormen. De verklaring omtrent het gedrag is afgegeven volgens het screeningsprofiel onderwijs en wordt zowel via het digitale portaal van DUO als in originele vorm aan DUO verstrekt, artikel 5 Regeling;
- De aanvraag bevat tevens:
 - een beschrijving van het beleid met betrekking tot de bewaking en verbetering van de kwaliteit van het onderwijs;
 - een beschrijving van de beoogde samenstelling van de formatie van de school;
 - een beschrijving van de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de voorschriften die worden gesteld aan de bekwaamheid van leraren en degenen die onderwijsondersteunende of leidinggevende werkzaamheden verrichten;
 - een beschrijving van de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de zorg voor de sociale, psychische en fysieke veiligheid van leerlingen op school;
 - een meerjarenbegroting over de eerste drie schooljaren gebaseerd op de bekostiging die de school zal ontvangen gegeven het aantal te verwachten leerlingen in die periode;
 - de verwachtingen met betrekking tot de huisvesting en de samenwerking met de kinderopvang;
 - informatie over de hoogte van en het beleid ten aanzien van de vrijwillige geldelijke bijdrage die van de ouders zal worden gevraagd en het jaarlijks verwachte totaalbedrag van die bijdragen;
 - informatie over de wijze waarop het bevoegd gezag uitvoering zal geven aan de afspraken, bedoeld in artikel 160 WPO en artikel 161 WPO; en
 - een beschrijving van de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan de Wet medezeggenschap op scholen.
- Op grond van de Regeling bevat de aanvraag tevens de volgende gegevens.
 - naam van de contactpersoon;
 - correspondentieadres;
 - telefoonnummer van de contactpersoon;
 - e-mailadres van de contactpersoon;
 - naam van de rechtspersoon;
 - statuten van de rechtspersoon;
 - namen van de bestuursleden;
 - namen van de leden van het interne toezicht;
 - naam van de school;
 - viercijferige postcode van de beoogde plaats van vestiging;
 - gewaarmerkt uittreksel uit het handelsregister van de Kamer van Koophandel; en
 - beschrijving van het onderwijskundig concept in ten hoogste 3000 tekens.

Een aanvraag tot bekostiging wordt altijd ingediend in het digitale portaal via de website www.duo.nl, artikel 4 Regeling.

Belangstellingsmeting

De belangstellingsmeting wordt uitgevoerd aan de hand van ouderverklaringen en in sommige gevallen aan de hand van een marktonderzoek. De ouderverklaring heeft betrekking op één kind in de leeftijd van 2 tot en met 4 jaar op 1 november van het kalenderjaar waarin de aanvraag wordt gedaan en wordt ingediend door de ouder van deze leerling¹.

Een marktonderzoek is uitsluitend toegestaan in de volgende gevallen:

- In het viercijferig postcodegebied van de beoogde plaats van vestiging een groei van ten minste 30% in het aantal leerlingen in de leeftijd van 2 tot en met 4 jaar wordt verwacht tussen het kalenderjaar waarin het marktonderzoek plaatsvindt en het tiende kalenderjaar daaraanvolgend. Bij het aantonen van een groei gebruikt het bevoegd gezag in ieder geval gegevens verstrekt door het Centraal Bureau voor de Statistiek en een voorspelling van de gemeente ten aanzien van de woningbouw waar het betreffende viercijferig postcodegebied in is gelegen;

of

- Met een beroep op artikel 77 WPO een aanvraag tot bekostiging van een openbare school wordt ingediend.

Een marktonderzoek:

- Heeft betrekking op kinderen in de leeftijd van 2 tot en met 4 jaar. Indien de onderzoekspopulatie minder dan 5.000 leerlingen bedraagt, is het minimale aantal leerlingen ten aanzien van wie aan het marktonderzoek is deelgenomen, bedoeld in letter x, van de formule die hieronder is opgenomen over het berekenen van het te verwachten aantal leerlingen 10% van de onderzoekspopulatie. Indien de onderzoekspopulatie 5.000 of meer leerlingen bedraagt, is het minimale aantal leerlingen ten aanzien van wie aan het marktonderzoek is deelgenomen 500;
- Wordt afgenomen onder de ouders van kinderen, bedoeld in onderdeel a, op een wetenschappelijk verantwoorde manier door een onafhankelijk onderzoeksbureau dat aantoonbaar werkt volgens een door een brancheorganisatie opgestelde gedragscode met betrekking tot de uitvoering van marktonderzoek;

¹ Ouders geven een ouderverklaring af door in te loggen in Mijn DUO (met DigiD). De ouders hebben het BSN van het kind nodig om de ouderverklaring af te geven (controle op leeftijd, postcode en woonplaats). Ouders kunnen geen ouderverklaring afgeven als zij (nog) niet zijn ingeschreven in het voedingsgebied van de te stichten school.

- Wordt uitgevoerd aan de hand van een aselechte steekproef uit de kinderen, bedoeld in de eerste bullet, die aantoonbaar representatief is voor die kinderen; en
- Mag niet ouder zijn dan 24 maanden voorafgaand aan de uiterste indieningsdatum van de aanvraag.

De belangstellingsmeting geeft inzicht in het te verwachten aantal leerlingen (zie hierna) op 1 januari van het elfde jaar na de indiening van de aanvraag voor bekostiging van de nieuwe school en vindt plaats binnen het voedingsgebied dat een gebied omvat dat bestaat uit viercijferige postcodegebieden die geheel of gedeeltelijk zijn gelegen binnen een straal van zes kilometer van de beoogde plaats van vestiging van de school.

Te verwachten aantal leerlingen

Vervolgens wordt het te verwachten aantal leerlingen berekend overeenkomstig de formule $q = (y/x * 100\%) * w * z$, waarbij:

- in het geval van keuze voor de ouderverklaring geldt:

y = aantal kinderen in de leeftijd van 2 tot en met 4 jaar van wie in de ouderverklaring is aangegeven belangstelling te hebben voor de school in de aanvraag;

x = totaal aantal kinderen in de leeftijd van 2 tot en met 4 jaar op 1 januari van het kalenderjaar waarin de aanvraag wordt gedaan, in het voedingsgebied;

w = het totaal aantal kinderen in de leeftijd van 4 tot en met 11 jaar, vermeerderd met 30 procent van het aantal kinderen in de leeftijd van 12 jaar in het voedingsgebied, op 1 januari van het elfde jaar na de indiening van de aanvraag, gebaseerd op gegevens onder meer verstrekt door het Centraal Bureau voor de Statistiek;

z = een bij ministeriële regeling te bepalen correctiefactor²;

- in het geval van keuze voor het marktonderzoek geldt:

y = aantal kinderen in de leeftijd van 2 tot en met 4 jaar ten aanzien van wie in het marktonderzoek is aangegeven dat er belangstelling is voor de school in de aanvraag. Het minimale aantal leerlingen ten aanzien van wie is aangegeven dat er belangstelling is voor de school waar de aanvraag betrekking op heeft, is blijkens de Regeling 5;

x = totaal aantal kinderen in de leeftijd van 2 tot en met 4 jaar ten aanzien van wie in het marktonderzoek is deelgenomen;

² <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2020-46176.pdf>

w = het totaal aantal kinderen in de leeftijd van 4 tot en met 11 jaar vermeerderd met 30 procent van het aantal kinderen in de leeftijd van 12 jaar in het voedingsgebied, op 1 januari van het elfde jaar na de indiening van de aanvraag, gebaseerd op gegevens onder meer verstrekt door het Centraal Bureau voor de Statistiek;

z = een bij ministeriële regeling te bepalen correctiefactor.

De aanvraag bevat de berekeningen die tot de uitkomst van de formules hebben geleid.

Indien uit de belangstellingsmeting van meer dan één aanvraag blijkt dat de betrokken postcodegebieden elkaar overlappen en daardoor de som van de kinderen voor wie belangstelling is aangetoond in het overlappende voedingsgebied groter is dan het totaal aantal kinderen in het overlappende voedingsgebied, worden de aantallen van de kinderen voor wie belangstelling is aangetoond in het overlappende voedingsgebied naar evenredigheid verminderd tot de som van het totaal kinderen in het overlappende voedingsgebied voor wie belangstelling is aangetoond gelijk is aan het totaal aantal kinderen in het overlappende voedingsgebied.

Nadere regels marktonderzoek

De Regeling stelt nadere regels aan het marktonderzoek.

- Een marktonderzoek wordt schriftelijk uitgevoerd, waarbij de anonimiteit van de ondervraagden wordt gegarandeerd.
- Per kind vult de ouder een vragenlijst in.
- Het marktonderzoek inventariseert de voorkeur van de ondervraagden voor een school doordat de ondervraagden een keuze kunnen maken uit de bestaande scholen binnen het voedingsgebied en de school waarop de aanvraag betrekking heeft.
- Het marktonderzoek heeft als hoofdvraag 'Op welke gepresenteerde school zou u uw kind inschrijven?'.
■ De vraagstelling en de informatie die voorafgaand aan en tijdens het marktonderzoek wordt verstrekt door het onderzoeksbureau, is ten aanzien van scholen als bedoeld in het derde lid, op dezelfde wijze vormgegeven en gepresenteerd, neutraal opgesteld en op geen enkele wijze sturend.
- De informatie die wordt verstrekt per school, bedoeld in de derde bullet, is in ieder geval voorzien van de naam van de school, de naam van het bevoegd gezag, een website van de school, en de plaats of de beoogde plaats van vestiging, door middel van een viercijferige postcode. De informatie voor de school waarop de aanvraag betrekking heeft omvat tevens een korte beschrijving van het onderwijskundig concept van de school.

- Voor controle door de minister op de juistheid van de berekeningen levert het bevoegd gezag een volledig onderzoeksrapport aan, waarin de volgende gegevens zijn opgenomen:
 - een beschrijving van de gebruikte onderzoeksmethode, met daarin opgenomen op welke wijze tot een aselechte groep van ondervraagden is gekomen, hoe de representativiteit van de ondervraagden is geborgd, hoe de data zijn geanalyseerd, inclusief de berekening van het belangstellingspercentage, het totale aantal ondervraagden, het totale aantal reacties, het aantal reacties per school en de beperkingen van het onderzoek;
 - een beschrijving van de wijze waarop ondervraagden benaderd zijn, inclusief correspondentie aan ondervraagden;
 - de vragenlijst zoals voorgelegd aan ondervraagden;
 - de informatie over de scholen, bedoeld in het derde lid, zoals gepresenteerd aan ondervraagden; en
 - de periode waarin het onderzoek heeft plaatsgevonden.

2. Procedure van de aanvraag

De in deze paragraaf genoemde data zijn eveneens terug te vinden op de [website van DUO](#) (filter op stichten en opheffen). Ook worden alle stappen uitgebreid toegelicht door [DUO](#).

De aanvraag voor bekostiging van een nieuwe school wordt ingediend voor 1 november. Voor die datum kan het College van Burgemeester en Wethouders een zienswijze kenbaar maken bij de minister. De inspectie adviseert de minister of de aanvraag voldoet aan de verplichtingen. De minister stelt op voordracht van de inspectie een kader vast waarin de werkwijze voor het advies is vastgelegd. Deze werkwijze omvat in ieder geval een gesprek over de aanvraag met het bevoegd gezag dat de aanvraag heeft ingediend.

Indien het bevoegd gezag het voornemen heeft om een aanvraag in te dienen, meldt het bevoegd gezag dit aan de minister voor 1 juli (tussen 1 juni tot en met 30 juni in het kalenderjaar van de aanvraag) voorafgaand aan die voorgenomen aanvraag. De melding bevat de volgende gegevens:

- a. naam van de contactpersoon;
- b. correspondentieadres;
- c. telefoonnummer van de contactpersoon;
- d. e-mailadres van de contactpersoon;
- e. KVK-nummer van de rechtspersoon;
- f. naam van de rechtspersoon;
- g. viercijferige postcode van de beoogde plaats van vestiging;
- h. methode van de belangstellingsmeting;
- i. naam van de school; en
- j. korte beschrijving van het onderwijskundig concept van de school van ten hoogste 2000 tekens.

De gegevens onderdeel d en de onderdelen f tot en met j, worden openbaar gemaakt op de website www.duo.nl. Publicatie op de website www.duo.nl geschiedt slechts indien de gegevens voor 1 juli volledig zijn aangeleverd. De melding van de voorgenomen aanvraag tot bekostiging wordt gedaan in het digitale portaal via de website www.duo.nl.

De minister controleert of de belangstellingsmeting juist en volledig is en besluit op basis van de aanvraag en de voor de school geldende stichtingsnorm voor 1 juni of de school met ingang van 1 augustus van het kalenderjaar volgend op het besluit van de minister voor bekostiging in aanmerking wordt gebracht.

De minister kan de aanvraag afwijzen indien deze is ingediend door een rechtspersoon, niet zijnde een gemeente, die voorafgaande aan de aanvraag een of meer scholen in stand heeft gehouden die zijn opgeheven of waarvan de bekostiging is gestopt (artikel 157 WPO) doordat de school als zeer zwak is aangemerkt of waarvan een of meer van de bestuurders of toezichthouders deel uitmaakte of uitmaakt van een andere rechtspersoon die een dergelijke school in stand heeft gehouden, en dit ten tijde van de aanvraag minder dan vijf jaar geleden is. Dit geldt gelijkelijk voor een ontvangen aanwijzing in de zin van artikel 153 WPO.

De bekostiging vangt aan op 1 augustus³. De aanspraak op bekostiging vervalt indien uiterlijk op de eerste schooldag na 1 augustus in het kalenderjaar na het besluit van de minister geen onderwijs aan de nieuwe school wordt gegeven. Op aanvraag van het bevoegd gezag of de gemeente van de beoogde plaats van vestiging van de school kan de minister besluiten in bijzondere gevallen de aanspraak op bekostiging voor een jaar te handhaven. Indien de minister daartoe besluit, vervalt de aanspraak op bekostiging, indien uiterlijk op de eerste schooldag na 1 augustus in het tweede kalenderjaar na het in het zesde lid bedoelde besluit, geen onderwijs wordt gegeven.

Een en ander is niet van toepassing bij de totstandkoming van een samenwerkingschool.

³ De bekostiging voor de periode aug-dec van het eerste jaar is gebaseerd op het aantal leerlingen op 1 oktober in die periode. De bekostiging voor het volgende kalenderjaar is gebaseerd op het aantal leerlingen op 1 februari in dat jaar.

3. Stichtingsnormen

Het bevoegd gezag maakt met de belangstellingsmeting aannemelijk dat een school op 1 januari van het elfde jaar na de indiening van de aanvraag zal worden bezocht door ten minste het aantal leerlingen dat overeenkomt met de voor de gemeente geldende stichtingsnorm.

Bij ministeriële regeling wordt voor elke gemeente een stichtingsnorm vastgesteld welke 10/6 bedraagt van de voor de gemeente geldende opheffingsnorm berekend op grond van artikel 140. De uitkomst wordt afgerond op een geheel getal⁴. De stichtingsnorm bedraagt minimaal 200.

De stichtingsnormen worden telkens voor een tijdvak van 5 jaar gelijktijdig met de aanpassing van de opheffingsnormen op grond van artikel 139 bij ministeriële regeling aangepast. De ministeriële regeling wordt voor 1 november van het jaar voorafgaand aan het laatste jaar waarin de stichtingsnormen van kracht zijn, bekendgemaakt in de Staatscourant⁵.

In het geval van een wijziging van de gemeentelijke indeling of een grenscorrectie als bedoeld in artikel 3 van de Wet algemene regels herindeling, stelt de minister de nieuwe stichtingsnormen voor de betrokken gemeenten vast, voor zover deze afwijken van de bepaalde stichtingsnormen. De nieuwe stichtingsnormen in werking met ingang van 1 januari volgend op de datum van herindeling, bedoeld in artikel 1, onderdeel h, van de Wet algemene regels herindeling. Tot en met 31 december volgend op de datum van herindeling blijven op de scholen in de gemeenten die bij de wijziging van de gemeentelijke indeling of de grenscorrectie zijn betrokken, de stichtingsnormen van toepassing die golden op de dag voorafgaande aan de datum van herindeling.

⁴ Bij de afronding worden de decimalen verwaarloosd indien het eerste cijfer achter de komma kleiner is dan 5 en de decimalen worden verwaarloosd en het getal verhoogd met 1 indien het eerste cijfer achter de komma gelijk is aan of groter is dan 5.

⁵ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2022-28567.html> en <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2022-28567-n1.pdf> voor de periode vanaf 1 augustus 2023.

B. OPHEFFEN SCHOOL

De bekostiging van een bijzonder school wordt beëindigd dan wel een openbare school wordt opgeheven indien het aantal leerlingen van de school gedurende drie achtereenvolgende schooljaren lager is dan de opheffingsnorm, behalve wanneer de school zich kan beroepen op een van de onderstaande uitzonderingssituaties.

Het gaat hier om het feitelijk, ongewogen leerlingental op 1 oktober van het schooljaar, opgehoogd met 3%. De uitkomst van deze berekening wordt naar beneden afgerond op een geheel getal. Indien de school bestaat uit een hoofd- en een nevenvestiging, telt het leerlingental van de nevenvestiging niet mee bij de beoordeling of de school aan de opheffingsnorm voldoet.

Pas gestichte scholen krijgen vanaf het aanvangsmoment van de bekostiging acht schooljaren de tijd om aan de stichtingsnorm te voldoen. Als de school binnen vier schooljaren niet aan de helft van de stichtingsnorm voldoet, wordt de bekostiging beëindigd per 1 augustus van het vijfde schooljaar (artikel 139 WPO) en anders met ingang van 1 augustus volgend op die acht schooljaren. De formule voor het bepalen van de opheffingsnorm is opgenomen in artikel 140 WPO en luidt:

Voor iedere gemeente wordt, op basis van de leerlingdichtheid in die gemeente, een opheffingsnorm vastgesteld aan de hand van de formule:

Opheffingsnorm = $0,6 \times (\text{leerlingdichtheid} : (0,15 + 0,0027 \times \text{leerlingdichtheid}))$

De uitkomst van de berekening wordt afgerond op gehele getallen conform voetnoot 4. De opheffingsnorm bedraagt minimaal 23 en maximaal 200. De leerlingdichtheid is de uitkomst van het aantal inwoners van 4 tot en met 11 jaar in die gemeente gedeeld door het aantal km² grondoppervlakte van die gemeente. Indien het aantal km² van de gemeente minder bedraagt dan 10 km², wordt voor de berekening van de leerlingdichtheid uitgegaan van 10 km². De leerlingdichtheid bedraagt maximaal 500.

Splitsing gemeente (afzonderlijke opheffingsnormen)

Het college van B&W kan het grondgebied van de gemeente in twee stukken verdelen en voor elk deel een specifieke opheffingsnorm vaststellen. Alle schoolbesturen (ook een stichting openbaar onderwijs) die in de desbetreffende gemeente één of meer scholen in stand houden, moeten instemmen met het splitsingsbesluit (artikel 141, eerste lid WPO). Indien een schoolbestuur hier niet mee wil instemmen, kan het college van de minister verzoeken het beoogde besluit tot splitsing van het grondgebied te nemen. Het door het college van B&W te nemen besluit heeft een levensduur van 20 jaar.

Het college van B&W brengt binnen vier weken na het nemen van het splitsingsbesluit de minister hiervan op de hoogte. Vervolgens stelt de minister bij ministeriële regeling voor de twee gebiedsdelen een afzonderlijke opheffingsnorm vast. De opheffingsnorm voor elk deel wordt vastgesteld op de wijze als aangegeven in artikel 140 WPO, met dien verstande dat bij het bepalen van de leerlingdichtheid wordt uitgegaan van het aantal km² grondoppervlakte van het desbetreffende deel en dat de vijfde volzin van artikel 140 niet van toepassing is. De ministeriële regeling waarin de normen worden opgenomen wordt overeenkomstig artikel 139 WPO, tweede lid, bekendgemaakt en is voor de eerste maal van toepassing met ingang van 1 augustus, volgend op die bekendmaking.

Uitzonderingsituaties

Van een school onder de opheffingsnorm kan onder bepaalde voorwaarden de bekostiging worden voortgezet als zelfstandige school. Vóór 1 februari voorafgaand aan de datum van het einde van de bekostiging moet aan de minister een van de volgende situaties gemeld worden:

- De school is de laatste school van de richting binnen een straal van 5 kilometer en heeft ten minste 50 leerlingen. Dit geldt niet als het gaat om een school met meerdere richtingen en ook niet indien binnen een periode van vijf jaar voorafgaand aan de datum waarop de bekostiging op grond van het derde lid zou worden beëindigd, een melding is gedaan als bedoeld in artikel 164 WPO, derde lid (melding grondslag school), tenzij die melding voortvloeide uit een omzetting van bijzonder onderwijs naar openbaar onderwijs.
- Het betreft de enige openbare basisschool binnen 10 kilometer over de weg gemeten.
- De gemiddelde schoolgrootte van alle scholen onder het bevoegd gezag bedraagt minimaal $10/6$ x de opheffingsnorm (met een maximum van 290) en het leerlingental van de school bedraagt minimaal 23 (artikel 143 WPO onderscheidt drie varianten: scholen in één gemeente, scholen in meer dan één gemeente, en gemiddelde schoolgrootte op basis van een samenwerkingsovereenkomst met een ander bevoegd gezag).

Op grond van artikel 145 WPO is het mogelijk, indien de instandhouding van een openbare school of de bekostiging van een bijzondere school niet mogelijk is op grond van een van de uitzonderingen, dat de minister in bijzondere gevallen op aanvraag van het bevoegd gezag voor een door hem te bepalen tijd de verdere instandhouding toestaat.

Bij de mededeling aan de minister dat er sprake is van een uitzonderings situatie als bedoeld onder de eerste bullet moet onder meer het volgende overlegd worden op grond van artikel 3 Besluit bekostiging WPO 2022:

- a. naam, adres en het door de minister toegekende administratienummer van de desbetreffende school;
- b. het telefoonnummer van het bevoegd gezag;
- c. het feitelijk aantal leerlingen op de hoofdvestiging van de desbetreffende school, op 1 oktober van het schooljaar waarin de mededeling wordt gedaan, verhoogd met 3%;
- d. het door de minister toegekende administratienummer van de school van dezelfde richting, dan wel indien het openbaar onderwijs betreft van de school met openbaar onderwijs, waarvan de hoofdvestiging het dichtst bij de hoofdvestiging van de desbetreffende school is gelegen;
- e. een plattegrond met een schaalverdeling waarop de hoofdvestiging van de desbetreffende school en de hoofdvestiging van de dichtstbijzijnde andere school, bedoeld in onderdeel d, zijn aangegeven; en

- f. de afstand, hemelsbreed gemeten, tussen de hoofdvestiging van de desbetreffende school en de hoofdvestiging van de dichtstbij gelegen andere school, bedoeld in onderdeel d.

Bij de mededeling van het bevoegd gezag dat sprake is van een uitzonderingssituatie als bedoeld onder de tweede bullet worden de volgende gegevens overgelegd:

- a. naam, adres en het door de minister toegekende administratienummer van de desbetreffende school en het telefoonnummer van het bevoegd gezag;
- b. het door de minister toegekende administratienummer van de school met openbaar onderwijs, waarvan de hoofdvestiging het dichtst bij de hoofdvestiging van de desbetreffende school is gelegen;
- c. een plattegrond met een schaalverdeling waarop zijn aangegeven:
 - 1. de hoofdvestiging van de desbetreffende school en de hoofdvestiging van de dichtstbij gelegen andere school, bedoeld in onderdeel b; en
 - 2. de kortste route over de weg tussen de hoofdvestiging van de desbetreffende school en de hoofdvestiging van de in onderdeel b bedoelde andere school;
- d. de afstand in tienden van kilometers van de in onderdeel c, onder 2 bedoelde; en
- e. informatie waaruit blijkt dat aan het volgen van openbaar onderwijs behoefte bestaat.

Bij de mededeling van het bevoegd gezag dat sprake is van een uitzonderingssituatie als bedoeld onder de derde bullet worden de volgende gegevens overgelegd als het gaat om scholen in één gemeente:

- a. naam, adres en het door de minister toegekende administratienummer van de desbetreffende school;
- b. het telefoonnummer van het bevoegd gezag;
- c. het feitelijk aantal leerlingen van de desbetreffende school, daaronder begrepen leerlingen van een nevenvestiging, op 1 oktober van het schooljaar waarin de mededeling wordt gedaan, verhoogd met 3%;
- d. naam, adres en het door de minister toegekende administratienummer van de overige scholen van het bevoegd gezag;
- e. het feitelijk aantal leerlingen, daaronder begrepen leerlingen van een nevenvestiging, van de overige scholen van het bevoegd gezag op 1 oktober van het schooljaar waarin de mededeling wordt gedaan, verhoogd met 3%;
- f. de voor de scholen van het bevoegd gezag geldende opheffingsnorm.

Bij de mededeling van het bevoegd gezag dat sprake is van een uitzonderingssituatie als bedoeld onder de derde bullet worden dezelfde gegevens overgelegd als het gaat om scholen in meer dan één gemeente behalve dat onder f dan moet worden gelezen: de per school van het bevoegd gezag geldende opheffingsnorm.

Bij de mededeling van het bevoegd gezag dat sprake is van een uitzonderingssituatie als bedoeld onder de derde bullet waar het gaat om een samenwerkingsovereenkomst met een bevoegd gezag met scholen binnen één gemeente worden dezelfde gegevens verstrekt met aanvulling van een afschrift van de samenwerkingsovereenkomst en informatie waaruit blijkt dat aan de voorwaarden, bedoeld in artikel 143, derde lid, onderdelen a en b WPO is voldaan.

Bij de mededeling van het bevoegd gezag dat sprake is van een uitzonderingssituatie als bedoeld onder de derde bullet waar het gaat om een samenwerkingsovereenkomst met een bevoegd gezag met scholen binnen meerdere gemeente worden de volgende gegevens vermeld.

- a. naam, adres en het door de minister toegekende administratienummer van de desbetreffende school; het telefoonnummer van het bevoegd gezag;
- b. het feitelijk aantal leerlingen van de desbetreffende school, daaronder begrepen leerlingen van een nevenvestiging, op 1 oktober van het schooljaar waarin de mededeling wordt gedaan, verhoogd met 3%;
- c. naam, adres en het door de minister toegekende administratienummer van de overige scholen van het bevoegd gezag;
- d. het feitelijk aantal leerlingen, daaronder begrepen leerlingen van een nevenvestiging, van de overige scholen van het bevoegd gezag op 1 oktober van het schooljaar waarin de mededeling wordt gedaan, verhoogd met 3%;
- e. de per school van het bevoegd gezag geldende opheffingsnorm;
- f. een afschrift van de samenwerkingsovereenkomst, bedoeld in artikel 143, derde lid WPO die het bevoegd gezag het eerst heeft gesloten;
- g. informatie waaruit blijkt dat aan de voorwaarden, bedoeld in artikel 143 WPO derde lid, onderdelen a en b is voldaan;
- h. het door de minister toegekende administratienummer van de school van dezelfde richting, dan wel indien het openbaar onderwijs betreft, de school met openbaar onderwijs, waarvan de hoofdvestiging het dichtst bij de hoofdvestiging van de desbetreffende school is gelegen;
- i. een plattegrond met een schaalverdeling waarop de hoofdvestiging van de desbetreffende school en de hoofdvestiging van de dichtstbij gelegen andere school, bedoeld in onderdeel h zijn aangegeven;
- j. de afstand, hemelsbreed gemeten, tussen de hoofdvestiging van de desbetreffende school en de hoofdvestiging van de dichtstbij gelegen andere school, bedoeld in onderdeel h.

Indien naar het oordeel van de minister de bekostiging van een bijzondere school dient te worden beëindigd of een openbare school dient te worden opgeheven, maakt de minister dit voor 1 januari voorafgaand aan de datum van beëindiging van de bekostiging onderscheidenlijk opheffing van de school bekend aan het bevoegd gezag.

Vrijwillige opheffing

Voor openbare scholen bevat artikel 148 WPO nadere voorschriften over vrijwillige opheffing. Een besluit tot opheffing wordt uiterlijk op 1 augustus van het schooljaar voorafgaand aan de beoogde datum van opheffing medegedeeld aan de gemeenteraad. Indien de gemeenteraad voor 1 februari daaropvolgend besluit dat hij de school in stand wenst te houden, wordt deze niet opgeheven, maar wordt de instandhouding daarvan overgedragen aan de gemeente.

Indien een besluit tot opheffing na 1 augustus, maar uiterlijk op 1 januari van het schooljaar voorafgaand aan de beoogde datum van opheffing wordt medegedeeld aan de gemeenteraad, dan wordt de school of nevenvestiging slechts opgeheven op grond van dat besluit indien:

- De op te heffen openbare school of nevenvestiging binnen 10 km over de weg gemeten niet de enige school is waarbinnen openbaar onderwijs wordt gegeven, en
- De gemeenteraad uiterlijk op 1 februari volgend op die mededeling besluit om in te stemmen met opheffing van de school of nevenvestiging.

Indien het besluit na 1 januari van het schooljaar voorafgaand aan de beoogde datum van opheffing wordt medegedeeld aan de gemeenteraad, dan wordt de school of nevenvestiging niet opgeheven op grond van dat besluit.

Verder bepaalt artikel 23 van het Besluit bekostiging WPO 2022 dat het bevoegd gezag binnen twee weken na een besluit tot opheffing van de school of een nevenvestiging kennis daarvan geeft aan de minister, gedeputeerde staten, de Inspectie van het onderwijs en, indien het een bijzondere school of een nevenvestiging daarvan betreft, eveneens aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente waarin de school onderscheidenlijk de nevenvestiging is gelegen.

C. VERZELFSTANDIGEN NEVENVESTIGING (OF DISLOCATIE)

Een nevenvestiging (of dislocatie) kan onder voorwaarden verzelfstandigd worden (een eigen brinnummer krijgen). De procedure is beschreven in artikel 84a WPO.

Om een vestiging te verzelfstandigen moet in ieder geval worden voldaan aan de volgende voorwaarden:

- Op 1 februari van het jaar vóór de aanvraag
 - voldoet de overblijvende school aan de opheffingsnorm;
 - voldoet de nieuwe zelfstandige school aan de stichtingsnorm.

Verder is de procedure hetzelfde als die van het stichten van een nieuwe school, alleen is er geen belangstellingsmeting nodig als bedoeld in artikel 74 lid 2 onder a WPO. Wel is er een prognose nodig als beschreven in artikel 10 Regeling voorzieningenplanning po 2021.

Met de prognose moet aannemelijk worden gemaakt dat op 1 januari van het elfde jaar na de aanvraag de school die na verzelfstandiging ontstaat, voldoet aan de stichtingsnorm en de bekostiging van het overblijvende deel van de school, met in achtneming van de artikelen 140 tot en met 142 WPO, gedurende ten minste 10 achtereenvolgende jaren kan worden voortgezet.

De medezeggenschapsraad heeft instemmingsrecht (artikel 10 onder i WMS).

De bekostiging van de verzelfstandigde nevenvestiging start op 1 augustus volgend op het besluit van de minister. Om dubbele bekostiging te voorkomen, wordt tweemaal een bedrag in mindering gebracht op de bekostiging van de school waar de vestiging eerder onder viel. Deze verminderingsbekostiging wordt voor het kalenderjaar van verzelfstandiging (t) bepaald op grond van het aantal leerlingen, dat op de nevenlocatie stond ingeschreven op 1 februari t-1, voor 5/12e deel. Voor het kalenderjaar na verzelfstandiging (t+1) wordt de verminderingsbekostiging ook vastgesteld op grond van het aantal leerlingen van de nevenlocatie op de teldatum die voor kalenderjaar t+1 van toepassing is.

D. OPHEFFEN NEVENVESTIGING

De bekostiging van een bijzondere nevenvestiging wordt beëindigd of een openbare nevenvestiging wordt opgeheven, indien de nevenvestiging gedurende 3 achtereenvolgende schooljaren op de teldatum 1 oktober niet heeft voldaan of geacht wordt niet te hebben voldaan aan een van de voorwaarden uit artikel 146 WPO.

Die voorwaarden betreffen:

- Het aantal leerlingen van de nevenvestiging bedraagt ten minste 23 en binnen een straal van 2 kilometer bevindt zich geen school,
- Het aantal leerlingen van de nevenvestiging bedraagt ten minste 50 en binnen een straal van 3 kilometer bevindt zich geen school waar onderwijs wordt gegeven van dezelfde richting onderscheidenlijk waar openbaar onderwijs wordt gegeven,
- Het aantal leerlingen van de nevenvestiging bedraagt ten minste 23 en binnen een straal van 5 kilometer bevindt zich geen school waar onderwijs wordt gegeven van dezelfde richting onderscheidenlijk waar openbaar onderwijs wordt gegeven,
- Binnen 10 kilometer van de openbare nevenvestiging over de weg gemeten, is geen andere school aanwezig waarbinnen openbaar onderwijs wordt gegeven, of
- Bij het gelijkstellen van de nevenvestiging met een zelfstandige school zou deze met toepassing van artikel 143 en onder vervanging van het getal 290 in dat artikel door 260, voor bekostiging in aanmerking komen.

Met het bepaalde onder de laatste bullet wordt bedoeld dat wanneer de nevenvestiging onder de opheffingsnorm in stand zou kunnen worden gehouden met toepassing van het systeem van de gemiddelde schoolgrootte het volgende geldt. Het systeem van de gemiddelde schoolgrootte gaat uit van de mogelijkheid tot instandhouding onder meer wanneer een gemiddelde schoolgrootte van alle scholen van een bevoegd gezag ten minste 290 leerlingen is. Die norm wordt voor toepassing van dit artikel verlaagd naar 260.

Mocht je hierbij ondersteuning nodig hebben dan kun je terecht bij de Juridische Helpdesk van de PO-Raad (vragenstellen kan na inloggen via het [ledenportaal](#)).

E. FUSEREN

Indien het niet mogelijk is een school in stand te houden zou kunnen worden overgegaan tot een fusie met een andere school. In de praktijk blijkt dat een zorgvuldig fusieproces in totaal ongeveer anderhalf jaar duurt. Voor het aangaan van een fusie moeten meerdere stappen in de besluitvorming worden doorlopen. De interne besluitvorming op hoofdlijnen omvat een besluit van het College van Bestuur, betrokkenheid van de Raad van Toezicht conform de eigen statuten en reglementen, betrokkenheid van de medezeggenschapsraad (zie onder meer artikel 10 onder h WMS en artikel 15 lid 3 WMS). Daarnaast zijn ook externe partijen zoals gemeente(n) (eventueel op basis van de statuten en op basis van de fusie-effectrapportage) en vakbonden (DGO-verplichting, artikel 38 WPO) aan zet.

Fusie kan binnen het eigen bevoegd gezag (rechtspersoon) met een andere school, maar kan ook met een school buiten het eigen bevoegd gezag. Daarvoor is dan een bestuursoverdracht nodig. Bij een bestuursoverdracht gaat de school over naar een ander bevoegd gezag om vervolgens mogelijk met een van de scholen onder dat bevoegd gezag een instellingenfusie aan te gaan. Dat hoeft niet. Wellicht kan de school wel als zelfstandige school onder het nieuwe bevoegd gezag bestaan. Een andere – meer ingrijpende – mogelijkheid is het aangaan van een bestuurlijke fusie (doorgaans middels een juridische fusie waarbij beide rechtspersonen (bestuur A en bestuur B) samengaan en één rechtspersoon vormen) waardoor alle scholen onder één bestuur vallen.

De verschillende vormen van fusie vereisen een andere besluitvormingsprocedure.

F. VORMEN SAMENWERKINGSSCHOOL

Het is mogelijk een samenwerkingschool te vormen door fusie. Een samenwerkingschool is een school waarin zowel openbaar onderwijs als bijzonder onderwijs wordt gegeven. Een samenwerkingschool kan niet als nieuwe school worden gesticht. Meer informatie is ook te vinden in de [Handreiking samenwerkingschool](#). Voor de bevoegdheden van de medezeggenschapsraad bij de totstandkoming van een samenwerkingschool door fusie verwijzen wij naar het bepaalde bij E. Fusie.

Het vormen van een samenwerkingschool is mogelijk gemaakt voor situaties waarbij de continuïteit van het openbaar of bijzonder onderwijs bedreigd wordt onder voorwaarde dat de betrokken scholen ten minste zes schooljaren zijn bekostigd (artikel 17d WPO). Dat eerste is aan de orde indien één van de betrokken scholen op 1 oktober van het eerste of tweede schooljaar voorafgaand aan de fusiedatum werd bezocht door een aantal leerlingen dat ten hoogste gelijk is aan de opheffingsnorm, bedoeld in artikel 140 WPO, verhoogd met de uitkomst van de formule $67,797 - (0,339 \times \text{de opheffingsnorm})$, met een maximum van 200 leerlingen. De uitkomst van de berekening wordt afgerond overeenkomstig artikel 140 WPO, tweede volzin.

Een samenwerkingschool wordt in stand gehouden door een stichting, een stichting als bedoeld in artikel 17 WPO of een stichting als bedoeld in artikel 48 WPO waarvan het statutaire doel in ieder geval is het in stand houden van een samenwerkingschool.

Aan een samenwerkingschool is een identiteitscommissie verbonden. De identiteitscommissie adviseert gevraagd en ongevraagd het bevoegd gezag en de directeur over alle aangelegenheden die betrekking hebben op de wijze waarop invulling wordt gegeven aan het openbare karakter en de identiteit van de samenwerkingschool. De identiteitscommissie kan tevens voorstellen doen over de aangelegenheden, bedoeld in de eerste volzin.

De statuten van de stichting die de samenwerkingschool in stand houdt, voorzien in een regeling over de identiteitscommissie waarin in ieder geval de samenstelling, benoeming, herbenoeming, ontslag, duur van de benoeming, werkwijze, inrichting en bevoegdheden van de identiteitscommissie zijn vastgelegd alsmede een voorziening voor het beslechten van geschillen tussen het bevoegd gezag en de identiteitscommissie. Bij de samenstelling van de identiteitscommissie is sprake van een evenwichtige verdeling tussen openbaar en bijzonder onderwijs. Als de samenwerkingschool in stand wordt gehouden door een 'samenwerkingsbestuur' (een stichting als bedoeld in artikel 17 WPO) dan stelt artikel 17 WPO bepaalde eisen aan de statuten van die rechtspersoon.

In ieder geval is wijziging van de statuten van de stichting die de samenwerkingschool in stand houdt voor zover die betrekking hebben op de regeling over de identiteitscommissie, slechts mogelijk indien het bevoegd gezag en de identiteitscommissie daartoe gezamenlijk besluiten. Indien het een stichting betreft anders dan een stichting als bedoeld in artikel 17 WPO en anders dan bedoeld in artikel 48 WPO, kan een wijziging uitsluitend tot stand komen met instemming van de gemeenteraad van de gemeente waarin de samenwerkingschool gevestigd is. Instemming kan slechts worden onthouden indien overheersende invloed van de overheid in de identiteitscommissie niet is verzekerd voor zover het openbaar onderwijs binnen de samenwerkingschool betreft.

De stichting anders dan een stichting als bedoeld in artikel 17 WPO en anders dan bedoeld in artikel 48 WPO brengt jaarlijks aan de gemeenteraad van de gemeente waarin de samenwerkingschool gevestigd is verslag uit over de werkzaamheden waarbij in ieder geval aandacht wordt geschonken aan de wezenskenmerken van het openbaar onderwijs. Het verslag wordt bekendgemaakt.

In geval van ernstige taakverwaarlozing door het bestuur of functioneren in strijd met de wet, voor zover het openbaar onderwijs betreft, neemt de gemeenteraad van de gemeente waar de samenwerkingschool gevestigd is, de maatregelen die hij nodig acht om de continuïteit van het onderwijsproces te waarborgen voor zover het openbaar onderwijs betreft. De feitelijke samenwerking wordt beëindigd op 1 augustus van het jaar na een daartoe door de gemeenteraad van de gemeente waar de samenwerkingschool gevestigd is, en het bevoegd gezag van de samenwerkingschool gezamenlijk genomen besluit.

G. OVERDRAGEN GEBOUWEN, TERREINEN EN ROERENDE ZAKEN EN TERUGSTORTEN NIET BESTEDE VERGOEDINGEN

Wanneer de bekostiging van een zelfstandige school of een nevenvestiging wordt beëindigd, eindigt daarmee in principe het recht op het schoolgebouw en het terrein. Het (juridisch) eigendom (zie artikel 110 WPO) kan door middel van een door burgemeester en wethouders en het schoolbestuur op te stellen gezamenlijke akte (notariële inschrijving van die akte is niet verplicht) worden overgedragen aan de gemeente. Het schoolbestuur heeft op grond van het economisch claimrecht de verplichting om bij het verlaten van het schoolgebouw deze in goed onderhouden staat terug te leveren aan de gemeente. Dit betekent dat het schoolbestuur mogelijk rekening dient houden met kosten van herstel. Bij de eigendomsoverdracht worden tevens alle roerende zaken aan de gemeente overgedragen. Dit geldt niet voor roerende zaken die door het bestuur uit eigen middelen zijn aangeschaft.

De beëindiging van de bekostiging van de laatste school onder een bevoegd gezag betekent in principe het terugstorten van niet bestede vergoedingen door het bevoegd gezag in de desbetreffende overheidskas. In het geval van een fusie worden de niet bestede vergoedingen van de op te heffen school overgeboekt naar de school of scholen, waarmee de samenvoeging wordt gerealiseerd. In het geval van een samenvoeging van de op te heffen school met één of meerdere scholen van een ander bevoegd gezag kan het bevoegd gezag van de op te heffen school met het bevoegd gezag van de school of scholen waarmee de samenvoeging wordt gerealiseerd, overeenkomen dat de niet bestede vergoedingen materiële instandhouding: worden overgeboekt naar de school of scholen waar de samenvoeging mee wordt gerealiseerd; blijven bij het bevoegd gezag van de op te heffen school ten behoeve van andere scholen van dat bevoegd gezag. Het exploitatieoverschot wordt berekend conform artikel 24 Besluit bekostiging WPO 2022.

H. OMZETTEN SCHOLEN

Het bevoegd gezag kan een openbare school onder door de minister te stellen voorwaarden omzetten in een bijzondere school of omgekeerd. Een omzetting kan men uitsluitend realiseren per 1 augustus van enig jaar (artikel 84 WPO). Een van de onderdelen van de procedure is in ieder geval het vragen van instemming aan de oudergeleding van de medezeggenschapsraad (artikel 13 lid 1 onder b WMS).

De procedure voor het omzetten van een sbo-school is te vinden in artikel 88 WPO. Een aanvraag van een besluit tot omzetting is met redenen omkleed en gaat vergezeld van in ieder geval (artikel 88 WPO):

- Een opgave van het samenwerkingsverband of de samenwerkingsverbanden waaraan de school deelneemt en zal gaan deelnemen.
- De voorgestelde datum van ingang van de bekostiging.
- Het openbaar onderwijs of de richting of richtingen van het bijzonder onderwijs die de school voor en na de omzetting, wijziging van richting, uitbreiding met een of meer andere richtingen of totstandkoming van een samenwerkingsschool omvat.

I. VERPLAATSEN SCHOLEN

Als een school wordt verplaatst binnen het eigen (niet gewijzigde) voedingsgebied kan volstaan worden met **een schriftelijke mededeling aan DUO**. Artikel 84 lid 2 WPO bepaalt in dat kader dat indien het bevoegd gezag een school binnen een gemeente verplaatst binnen een straal van 3 kilometer van het huidige vestigingsadres de aanspraak op bekostiging blijft bestaan. De medezeggenschapsraad heeft adviesrecht over het verplaatsen van een school (artikel 11 lid 1 sub f WMS).

Voor verplaatsing verder dan 3 kilometer van de school is toestemming van de minister vereist (artikel 84 lid 3 WPO). Indien het bevoegd gezag een school verplaatst buiten een straal van 3 kilometer van het huidige vestigingsadres, zijn de artikelen 74, 74a, 75 en 76 WPO van overeenkomstige toepassing. Dit betekent dat de stichtingsprocedure van toepassing is en de verplaatsing dus wordt gezien als het stichten van een nieuwe school. De minister kan onder door hem te stellen voorwaarden een school voor bekostiging in aanmerking blijven brengen zonder dat de belangstellingsmeting aannemelijk maakt dat de school op 1 januari van hetzelfde jaar na de verplaatsing zal worden bezocht door ten minste het aantal leerlingen dat overeenkomt met de voor de gemeente geldende stichtingsnorm.

J. SAMENVOEGEN

Voor een toelichting op de regelingen omtrent samenvoeging verwijzen wij naar de **Handreiking samenvoeging en samengaan vanaf 1 augustus 2023**.